

Duurzaamheid als perspectief van restauratie

Het draaiboek *Restaureren moet je (l)eren* van Aannemersbedrijf Cauwenborgh (2008) kwam in een tijdsgewricht tot stand waarin de overheid het wegwerken van restauratieachterstanden beleidsmatig stimuleerde, onder ander door middel van het opzetten van onderhoudsplannen. De opgave was omvangrijk en er was voldoende werk. Daardoor stroomde er voldoende nieuwe, goed opgeleide vakmensen in. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) pleitte destijds voor enkel de inzet van gecertificeerde bedrijven bij restauraties. De vele gecertificeerde ondernemingen konden hun orderportefeuille echter niet meer alleen invullen met eigen personeel; onderaannemers namen veel werkzaamheden voor hun rekening, vaak zonder inzet van leerlingen. Wat ook veranderd is sinds de totstandkoming van ons draaiboek, is dat gemeentelijke aanbestedingen niet per definitie meer via een Europese route verlopen. Lokale bedrijven werden door het eisenpakket vaak bij voorbaat buitenspel gezet. En daarmee ook de 'plaatselijke' leerling.

Restauratieachterstanden weggewerkt

Op dit moment is de situatie veranderd: het overheidsbeleid om achterstanden weg te werken is geminimaliseerd. Restauratieopdrachten zijn dun bezaaid; er is weinig werk voor veel geïnteresseerden. Er is ook minder behoefte aan instroom en behoud van nieuwe restauratiemedewerkers en bovendien is er minder geld beschikbaar voor het noodzakelijke werk dat er nog ligt, bijvoorbeeld in de particuliere markt. Onze visie is altijd uit gegaan van het principe dat ook de kleine, meer lokaal georiënteerde restauratieaannemers meetellen. De grote, gecertificeerde ondernemingen - zonder gebiedsgerichte verankering - werken taakgericht. Dat is een marginale basis voor het duurzaam ontwikkelen van het 'vak' restaureren.

Minder werk, minder leerlingen

De instroom en plaatsing van leerlingen stopt omdat er ook voor de grotere restauratieaannemers minder werk is, mede omdat de continuïteit in orders is uitgeput. En als het al lukt leerlingen te plaatsen - verscheidene meerjarige convenanten hebben leerlingbouwplaatsen en ROP's bestekmatig verplicht gesteld - dan zijn er na de opleiding weinig kansen op een baan en geringe toekomstperspectieven en bijbehorende sociale zekerheid. Wij blijven geloven dat duurzaamheid gevonden kan worden in kleinschaligheid. Juist nu zijn er kansen om kleinere ondernemers die het (gecertificeerde) kwaliteitsniveau nog niet aankunnen, te stimuleren.

Meer aandacht voor het bestaande

Deze beweging is nodig omdat de manier van restaureren verandert. In plaats van grootschalige restauraties verschuift de aandacht naar het structureel onderhoud aan monumentale objecten. De opgetelde kosten van de (deel-)ingrepen in een bepaalde periode zijn immers lager dan eenmalig een grote restauratie uitvoeren.

Als gevolg van het verleggen van deze focus, verandert ook de uitvoering van het werk zelf. Er zijn meer kleinere en meer complexere ingrepen, wat nieuwe mogelijkheden biedt voor gespecialiseerde (onder-)ondernemers. Daar waar Aannemersbedrijf Cauwenborgh eerder inzette op differentiatie als strategie - particulieren, overheden en openbare aanbestedingen zijn voor ons even belangrijk - ligt de nadruk nu op onderhoudsvraagstukken.

Van onze mensen zal daarom meer generalisme gevraagd worden; hun vakmanschap zal breder ingezet moeten worden, want het gaat om multifunctionaliteit. Simpel en doeltreffend: een timmerman moet ook kunnen metselen - en andersom.

Drempels verlagen, toegankelijkheid vergroten

Minder restauratiewerk, weinig kansen voor niet-gecertificeerde lokale ondernemers en zowel kwantitatief als kwalitatief minder instroom van leerlingen doet ons in de uitvoering van onze strategie nog meer dan voorheen kiezen voor kleinschaligheid en plaatselijke verankering.

We zouden ervoor willen pleiten dat het ROP de ervaringen die zijn opgedaan in de provincies Zeeland, Gelderland en Overijssel benut. Kern van de gedachte is dat niet-gecertificeerde restauratiebedrijven - al dan niet met financiële ondersteuning in de vorm van subsidie - de kans krijgen om *tijdens en na* het werken aan monumenten het restauratievak onder de knie te krijgen. Voorwaarde is dat men gaat voldoen aan de eisen die horen bij het gecertificeerd zijn. Ook door deze 'verlaagde' drempel in te zetten bij BBL3-opleidingen, kan de bekendheid en toegankelijkheid van het restauratievak worden vergroot.

Kwaliteit als grondhouding

Een andere aanbeveling die wij willen doen is om leerlingen in de twee eerste jaar van de (algemene) BBL-opleiding een bepaalde periode mee te laten lopen bij restauraties. Vooropgesteld: ons doel is niet om slechts leerlingen te laten instromen. Het gaat om de juiste man of vrouw op de juiste plek - het bedrijf c.q. het werk.

Innerlijke motivatie om op een betrokken en gedreven manier met monumenten bezig te zijn, is een basisvoorwaarde voor een ieder. Vanuit dit perspectief hopen wij dan ook invulling te geven aan duurzaamheid en een bijdrage te leveren aan maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Advies

- 1: Door restauratie in de niveau (bbl) 2 opleiding als verplicht te volgen stage op te nemen. is de kans groter bekendheid met restauratie en keuze voor de restauratie opleiding niveau 3.
- 2: Regionale aannemers beter betrekken en begeleiden met de voorwaarden. Dit ook met de subsidieverstrekkers goed afstemmen.
- 3: Golf bewegingen in subsidies proberen te remmen. grootschalig onderhoud raakt achterhaalt structureel kleinschaliger onderhoud heeft voorkeur.